

datgene, is, niet tot den ganschen kosmos, Dr. Ravinck trekt telkens een parallel tusschen de genezingswonderen b.v. en de bekeering, de verlossing der ziel van de zonde. Daarbij komt hij een enkele maal tot eigenaardige uitspraken, die sterk aan het vroegere voorgeestelijken doen denken, b.v. de blindgeborene moet het slijk afwassen in het badwater Siloam; dat betekent: „als de booze gedachten en begeerten worden geweggewassen door den waarachtigen Siloam, dan worden wij ziende." Dat na de opwekking van Lazarus de zwachters moeten worden losgemaakt, wil zeggen: „Wij zijn nog gebonden door verkeerde gewoonten en karaktertrekken, die alle stammen uit den tijd, toen we nog „dood" waren in de zonde. Die moeten één voor één worden losgemaakt". Mij dunkt, zulke geforceerde „toepassingen" zijn het gevolg ervan, dat de auteur de groote lijn, Christus voortgaand werk tot verlossing van den kosmos uit het oog verliest, de wonderen uit het groote geheel isoleert en dan voor ieder op zichzelf gezet wonder een toepassing zoekt, door te gaan vergeestelijken.

westie van Nat hoofd- hoofdzaak arin voor, chiede in ustus, ook eld, subor- er Lucas 1

werk van de Schrift gedachten- lat met het n plaats van Gods zoren wor- ze, dat het gaan.

an vind ik zen uit het spraak te wee open- en: 1o, dat haast naar en middel- de wijze neerbuigen r wien die ristus ons de zonde, die immers en. — Hoe

De geschie- vertelt ons, omen zijn. te komen en hen als weg. Om- teg is, dien is deze ge- zoo groote rige, ruim gidsen: op- geloof in schiedt op l niet ver- ken wordt deet in de

Daarbij is ooge, edele o als zij te ar Jezus." ers zien —

ous neer- ekende ge- door den zen te zijn. éne, groote en beheer- lingen over rmalen een naar voren

blik de be- e schuilt te a, ons besef maar wat n, wanneer angelie van

kte, wil ik en niet om groote klem omen ernst t het in de éne, groote leel niet al beheerscht, dat komt istering van

neen, tegen oden inge- iden.

geworden, — de heils- gebeurtenis- waardige is nd de orde iel een on- len mensch

Als na het heerlijkheid i zijn disci- dus geinter-

preleerd: „ze geloofden dat de Heere Jezus mach- tig was, ook hun leven te veranderen in een blij en gelukkig leven!"

Ziet Dr. Kuyper de wonderen van Christus als de profetie en den aanvang van het herstel van den ganschen kosmos, Dr. Ravinck trekt telkens een parallel tusschen de genezingswonderen b.v. en de bekeering, de verlossing der ziel van de zonde. Daarbij komt hij een enkele maal tot eigenaardige uitspraken, die sterk aan het vroegere voorgeestelijken doen denken, b.v. de blindgeborene moet het slijk afwassen in het badwater Siloam; dat betekent: „als de booze gedachten en begeerten worden geweggewassen door den waarachtigen Siloam, dan worden wij ziende." Dat na de opwekking van Lazarus de zwachters moeten worden losgemaakt, wil zeggen: „Wij zijn nog gebonden door verkeerde gewoonten en karaktertrekken, die alle stammen uit den tijd, toen we nog „dood" waren in de zonde. Die moeten één voor één worden losgemaakt". Mij dunkt, zulke geforceerde „toepassingen" zijn het gevolg ervan, dat de auteur de groote lijn, Christus voortgaand werk tot verlossing van den kosmos uit het oog verliest, de wonderen uit het groote geheel isoleert en dan voor ieder op zichzelf gezet wonder een toepassing zoekt, door te gaan vergeestelijken.

Eerstig bezwaar heb ik ertegen, dat de schrijver — 't hangt weer samen met zijn geheelen opzet — den Heiland veel te weinig laat zien als Gods grooten Ambtsdrager, Profet, Priester en Koning. Aan het eind van de behandeling der Evangelien volgt wel een samenvattend overzicht en daarbij worden ook deze ambten van Christus besproken, maar de geheele geschiedschrijving, alles, wat van Jezus gezegd wordt, wordt niet gedragen door het besef, dat Hij is Profet, Priester en Koning. En kunnen we dan Christus wel recht zien? Gevolg hiervan is dan ook, dat de auteur telkens dingen over Christus zegt, die u 't voorhoofd doen fronsen, b.v. als Jezus op 12-jarigen leeftijd in den tempel is: „Hier kon Hij alles vergeten (?) en alleen, stil bezig zijn met den wil van Zijn Vader", als Simon de Farizeër niet de beleefdheid heeft Jezus' voeten te wassen, enz.: „de Heiland deed alsof Hij niets merkte, Hij liet in geen enkel ding voelen dat Hij beleedigd was. Jezus gaat nooit op persoonlijke beleedigingen in (wat zijn dat bij Christus?). Daarvoor is Hij veel te ver verheven boven onze menselijke dwaasheden en gevoelheden"; als, na de verheerlijking op den berg het geloof van de discipelen Hem smart: „Jezus, die al Zijn lijden altijd zoo nederig en zonder klagen verdroeg, kon het op dit oogenblik niet laten te doen gevoelen, hoe zulke dingen Hem diep bedroefden"; en, om niet meer te noemen, als de Heiland de kinderen zegent: „Die klare kinderoogen, die Hem aanstaarden, en die zachte kinderhanden, die zich zoo vertrouwend naar Hem uitstrekten, ontroerden Hem."

De schrijver laat telkens Jezus spreken met zachte, vriendelijke stem — bij de verschijning aan de apostelen op den opstandingsdag is dit beslist onjuist, blijkens Marc. 16:14 verweet Christus hen hun ongelof en hardigheid des harten en Marcus bezigt hier een woord, dat smaden, schelden beteekent — ook teekent de auteur den Heiland meermalen met tranen in de oogen, zelfs wanneer de Schrift hierover zwijgt. Als de schrijver Christus voortdurend geteekend had als den Ambtsdrager, dan had hij er geen behoefte aan gehad die menselijke gevoelsuilingen (die bovendien telkens gefantaseerd worden) naar voren te schuiven. Zijn neiging tot psychologiseeren speelt hem hier parten, zooals dat ook het geval is, wanneer het ongelof verklaard wordt uit droefheid of jaloeerschheid en hierdoor de gruwel ervan niet voldoende uitkomt.

Ik wil nu verschillende uitdrukkingen, die aanleiding kunnen (en haast wel moeten) geven tot misverstand laten rusten.

Is dit boek van Dr. Ravinck wellicht haastwerk? Een geschiedenis der Godsopenbaring is het helaas niet. En 't wordt ook overigens gedrukt door zulke bezwaren, dat — wederom helaas — m.i. geconstateerd moet worden, dat de Gereformeerde theologie en dus ook het Gereformeerde leven er niet verder door zijn gebracht.

F. de V.

Geloof en Mystiek.

Men herinnert zich, dat prof. Hepp oordeelde, de behandeling van het onderwerp „Geloof en Mystiek" voor een afdeling van den Jongelingsbond te moeten afkeuren: wilde men nu twist brengen? Het „Geref. Jongelingsblad" schrijft dienaangaande:

Wij gelooven, dat Prof. Hepp hier wel een beetje al te bezorgd is. De vraagstukken, waarover hier gehandeld werd, zijn nu eenmaal — men moge dit betreuren of niet — in publieke behandeling en dan bestaat er niet het minste bezwaar tegen, dat ook onze opgroeiende jeugd daarover wordt ingelicht. Daarbij moet Prof. Hepp niet vergeten, dat het

ten slotte de afdelingsbesturen zijn, die aan de sprekers hebben verzocht deze onderwerpen te behandelen, zoodat, indien er al iets afkeurenswaardigs had plaats gehad, de sprekers in elk geval vrijuit gaan; zij hebben immers slechts gedaan, wat van hen gevraagd werd en de verantwoordelijkheid voor de keuze van het onderwerp ligt bij de besturen der afdelingen.

Maar nog eens — nu eenmaal deze punten in bespreking zijn, acht ik het volstrekt niet afkeurenswaardig, dat onze opgroeiende jeugd er ook eens iets van hoort. De sprekers weten ook wel, dat er verschil van opinie is, maar ze hebben natuurlijk het volste recht hun eigen meening naar voren te brengen, terwijl de hoorders het volste recht hebben om daarover ook nog eens na te lezen, wat anderen hebben gezegd.

Persoonlijk heb ik in Den Haag de rede van Prof. Schilder aangehoord en op den vorm van zijn rede was absoluut niets aan te merken; hij heeft zijn eigen meening naar voren gebracht, maar er is geen sprake van geweest, dat iemand zich door dat betoog ook maar eenigszins gekwetst kon voelen, ook al was hij het er niet mee eens.

Deze critiek van Prof. Hepp schijnt ons dan ook totaal overbodig en zij lijkt ons bepaald onjuist, wanneer beweerd wordt, dat eerst in de laatste jaren door enkelen een andere beteekenis geïmporteerd werd.

Vóór ik ter vergadering ging, had ik even de Christelijke Encyclopaedie opgeslagen, om eens na te lezen wat daar over „mystiek" werd gezegd. Het artikel is van wijlen Dr. Rullmann en mij trof al heel gauw de uitspraak, „dat we met „mystiek" op heidenschen bodem staan". In het heele artikel wordt geen goed woord van de mystiek gezegd en hier kunnen we toch niet zeggen, dat we te doen hebben met een meening, die de laatste jaren door enkelen geïmporteerd werd, want deze encyclopaedie is al bijna 15 jaar geleden uitgegeven en de naam van Prof. Schilder wordt niet onder de medewerkers vermeld.

Het blijkt dus wel, dat ook in vroeger jaren over de mystiek zeer verschillend werd gedacht.

't Hangt er maar van af wat men onder „mystiek" verstaat.

Daar ben ik dankbaar voor.

Het Finsche wonder.

Uit het „Algemeen Weekblad":

Voor het uitbreken van den oorlog tusschen Finland en de Sovjet-Unie maakte de vertegenwoordiger van een buitenlandsch blad in Helsinki een schampere opmerking over het Finsche leger, waarvan de gevechtskracht niet groot scheen. Hij zei verachtelijk: „In Finland weten de menschen alleen, hoe ze bidden moeten". Veldmaarschalk Mannerheim, die de opmerking gehoord had, antwoordde daarop categorisch met de woorden: „En dat is belangrijker dan iets anders".

De Hongaarsche Protestantische Peradienst, die in haar Maartnummer dit voorval vermeldt, voegt daaraan toe: „In Hongarije begint zelfs de „neutrale" pers meer en meer te begrijpen, wat het geheim van het Finsche wonder is. De Luthersche bisschop Turoczy formuleerde dat in deze zinnen: „Hoe wonderlijk is de sympathie, waarmee de heele wereld de ongeëvenaarde tegenstand van Finland heeft gevolgd. De belangstelling van de wereld kan men niet omschrijven met het woord „sensatiezucht", want in dat geval zou men de Finnen niet in eerbiedig zwijgen hebben gevolgd... 't Hart van de wereld klopt voor de Finnen. De Finnen zagen dezen oorlog waarlijk als een kruistocht. Elke aankondiging van het sneuvelen van een Finsch soldaat eindigt met de woorden: „Gevalen in den strijd voor geloof, huis en vaderland"... Gebed is belangrijker dan iets anders".

„Onbewuste prediking".

Uit het „Algemeen Weekblad":

De onbewuste prediking is altijd de beste, de ongezochte taak is altijd de ware, de onwillekeurige daad de invloedrijkste.

Als ik niet de ambtelijke prediking van Christus had, zou ik van de „onbewuste" (?) prediking van Jezus niets weten.

Votum liturgicum.

De Heer H. Algra schrijft in „Leeuwarder Kerkbode" (classicaal):

Vroeger hadden we in onze dorpskerk twee bordjes, waarop de te zingen psalmverzen werden aangegeven. Ze werden er met krijt op geschreven. Op het bordje stond:

Ps.
Lezen
Ps.
Ps.
Ps.

Dat beteekende, dat de tekst er niet op werd aangegeven. Die tekst, dat bleef zoo lang mogelijk het geheimje van den dominee. Daar kwamen we achter precies voor den collectezang.

De volgorde was n.l.: zingen (onder welk zingen de Kerkeraad binnen kwam en een stil gebed deed), lezen van de wet en Schriftgedeelte, „lang gebed", voorafsprak.

Die voorafsprak werd altijd met groote belangstelling beluisterd.

Begonnen werd met een algemeene stelling, met een verwijzing naar een kerkvader, enz. En dan, na enkele elegante schijnbewegingen, stevende de dominee op zijn tekst af, „dewelke ulieder aandacht vindt opgeteekend in het eerste boek van Mozes, genaamd Genesis, enz."

Wanneer de tekst zoo op het laatste oogenblik werd onthuld, als een verrassing, die de dominee zoo lang mogelijk in petto hield, kwamen we tot den collecte-

zang, waarna de punten van de preek werden afgehandeld. Maar de voorafsprak bleef toch het eigenlijke kunststuk. Het geheimzinnige paadje naar den tekst.

Hoe geheel anders deed dominee Boekenooen van St. Anna Parochie het soms. Hij kondigde weken van te voren reeds aan, wat dan en dan aan de orde zou zijn.

In den laatsten tijd gebeurt dat meer. De Hervormden in Huizum b.v. hebben thans een predikant, die als zijn onderwerp aankondigt: Durven, of Drie Kaarsjes etc.

Maar ik denk, dat zulke aankondigingen toch eigenlijk in hoofdzaak dienen om de nieuwsgierigheid te prikkelen.

Wie nu onder dat oude regime van den eindelijk onthulden tekst heel pienter was, kon soms met een redelijke kans op succes raden, welken tekst de dominee tot stoffe van overdenking had gekozen. Het te lezen Schriftgedeelte gaf daaromtrent eenige aanwijzing.

Dat is immers de beteekenis van het lezen van een gedeelte uit de Heilige Schrift: men wil den tekst zetten in het kader van de Schrift.

Vroeger was dat niet zoo. Toen werd er uit den Bijbel voorgelezen, vóór de dienst begon. Er waren menschen, die wel een half uur te vroeg in de kerk zaten. Radio-tijd-seinen waren er niet. Het orgel zorgde niet, zooals nu, voor eenige verstrooiing. Daarom ging een ouderling voorlezen, tot het tijd was en de dominee verscheen.

Misschien moet daaruit worden verklaard, dat de schriftlezing nog steeds zoo dicht aan het begin van den dienst wordt gezet.

Maar logischer zou het zijn, als die Schriftlezing werd geplaatst bij het aflezen van den tekst. Desnoods met duidelijke aanwijzing, dat dit te lezen Schriftgedeelte werd gekozen in verband met dezen tekst.

Wanneer daar meer de klem op wordt gelegd en in de preek ook naar het gelezen Schriftgedeelte wordt verwezen, dan zal dat een prikkel zijn er beter op te letten, wat gelezen wordt en zal men er misschien toe komen, het thuis nog eens met belangstelling te lezen of na te kijken.

Om over na te denken, zelfs voor wie — ik weet dat zoo niet — meenen mocht, dat hier liturgische voetangels en klemmen liggen.

„Kerkgangers" en „hoorders".

Uit „Kerk en Wereld" (vrijzinnig):

Wij zullen niet ontkennen, dat, gerekend naar de kwantiteit, de vrijzinnige kerkgang in de meeste gevallen het aflegt tegen de rechtzinnige. Maar wij ontkennen, dat dit een alles zeggende maatstaf ter beoordeling is. Ik herinner mij een scherp woord, door een rechtzinnig collega in arren moede gesproken: „Wij hebben de kerkgangers, maar gij hebt de hoorders".

Wij geven dit natuurlijk niet door om instemming te betuigen. Slechts de aardige onderscheiding tusschen „kerkgaan" en „hooren" verdient de aandacht.

K. S.

„Het gepredikte Woord". Preeken van Johannes Calvijn, vertaald door Dr. J. Douma en Dr. W. H. v. d. Vegt. Deel III. Feeststoffen. T. Wever, N.V. — Franeker.

Dit deel bevat preeken over stoffen voor den tijd van Paschen tot Pinksteren, en ook een preek over de wederkomst des Heeren. De teksten zijn genomen uit Mattheus, Ephese, II Thessalonicensen, II Timotheus, Hand. 1:1—11; 2:1—24.

Het uitnemende en bijzondere, dat van de vorige deelen dezer uitgaaf gezegd werd, geldt ook van dit deel.

S. GRELIJANUS.

Generale Synode der Gereformeerde Kerken.

Maandagavond kwam de Generale Synode der Geref. Kerken te Sneek weder bijeen.

Het was wel onder zeer droeve omstandigheden. Immers enkele uren tevoren had Dr. H. Kaajan het tijdige met het eeuwige verwisseld.

Deze vergadering was dan ook geheel aan de nagedachtenis van dezen geliefden Utrechtschen predikant gewijd.

Er bestond voor deze plechtige zitting meer dan gewone belangstelling. Vele leden der Geref. Kerk van Sneek toonden hun medeleven. Ook de burgemeester van Sneek, de heer L. Poppinga, was aanwezig.

Van de familie van Dr. Kaajan waren aanwezig de heer Kaajan uit Groningen, een broeder en luitenant Kaajan, een zoon van den overledene.

De praeses der Synode opende te ruim 7 uur de vergadering en nadat gezongen was Ps. 103:8 en 9 ging hij voor in gebed waarna hij las Ps. 90.

Appel nominaal.

Vervolgens hield de praeses appel nominaal, waarbij bleek dat Prof. Dr. D. Nauta door ziekte ook deze week de vergadering der synode niet zal kunnen bijwonen; dat ouderling W. Hummel is vervangen door zijn secundus-ouderling C. van Baren; dat ouderling R. Zuidema is vervangen door zijn secundus-ouderling A. Geschiere en dat enkele synodeleden eerst Dinsdagochtend aanwezig konden zijn.

Tewijl al de aanwezigen zich van hun zitplaatsen verheven, herachtte de voorzitter het heengaan van Dr. H. Kaajan, een der voorstaande leden der Synode.

Wij verkeerden allen, aldus sprak de praeses, diep onder den indruk van het aangrijpend sterven van Dr. Kaajan.

De vorige week, ontrent dezen tijd, was hij voor het eerst met ons hier in synodale vergadering samen en niemand onzer heeft toen vermoed, dat wij een week later bijeen zouden zijn zoodat wij nu zijn, treurend om zijn heengaan.

Dr. Kaajan was al sedert langen tijd niet goed gezond. Toen de Synode verleden jaar begon en het moderamen met de hoogleraren vergaderde ter samenstelling der commissies, is dan ook de vraag overwogen of Dr. Kaajan's gezondheidstoestand toeliet hem weder met het voorzitterschap van een der commissies te belasten.

Bij een samenspreking, die ik, aldus spr., ter zake met hem had, meende hij dat hij zulks wel op zich kon nemen. En zoo werd hij door de Synode benoemd tot voorzitter van commissie 2.

Weinig hebben wij toen vermoed, dat hij op zoo aangrijpende wijze uit ons midden zou worden weggenomen. Onwillekeurig gaan onze gedachten terug naar de Synode van Assen in 1926, toen Dr. J. C. de Moor met den arbeid der Synode zoo onverwacht werd weggenomen. Ik herinner mij het aangrijpend moment toen Dr. de Moor's overlijden in den kring der synodale bekend werd, als den dag van gisteren.

Er is veel overeenstemming tusschen het overlijden van Dr. de Moor en dat van Dr. Kaajan. Beiden waren afgevaardigde naar de Generale Synode, beiden waren predikant van de kerk van Utrecht, beiden waren voorzitter van een der synodale commissies en beiden zijn door eenzelfde aanval van beroerte zoo onverwacht en ongedacht weggenomen.

Ik herinner mij, aldus de voorzitter, nog levendig het woord dat Dr. K. Fernhout als voorzitter der Synode na het overlijden van Dr. de Moor, sprak.

Wij denken soms, zoo reke hij, dat wij nog voor ons hebben een langen weg, aan het einde waarvan is opgehangen de kroon voor hen die de verschijning van den Heere Christus hebben hiefgehad. Doch er is vaak maar zulk een dunne wand tusschen den tijd en de eeuwigheid, en God heeft met Zijn machtige hand gestooten door dien dunnen wand en toen Dr. de Moor overgeplaatst van den tijd in de eeuwigheid.

Zoo is het, aldus Dr. Schouten, ook met Dr. Kaajan geschied. Wij leven en lijden mede met Mevr. Kaajan en haar kinderen, die allereerst zooveel in hem verliezen en wij bidden dat de Heere hen troosten zal met Zijne rijke vertroosting.

Wij mogen weten, dat het in ons leven altijd gaat naar het vaste plan Gods, waarin zoowel het oogenblik van onze geboorte als dat van ons sterven is vastgelegd. Zoo is ook dit sterven een stuk ontplooiing van Gods raad en gedachten. Hij heeft het in Zijn wijsheid en vrijmacht nuttig en noodig geoordeeld Dr. Kaajan weg te nemen, en wij bidden dat Hij Mevr. Kaajan en haar kinderen in staat zal stellen te geven wat Hij nemen wilde; zoodat ook van Abraham geschreven staat: Dat gij mij uwen zoon, uwen enigsten, dien gij liefhebt, niet hebt onthouden.

In de tweede plaats gedenken wij de Kerk van Utrecht, welke in dezen dienst der Woorden, die zich zulk een breede plaats verworven had, zooveel verliest. En die door het overlijden van dezen nestor harer predikanten wederom zoo zwaar beproefd wordt.

In de derde plaats gedenken wij de Geref. Kerken in Nederland, die Dr. Kaajan meermalen in haar Generale Synode tegenwoordigde en in synodale commissies door zijn adviezen heeft gediend.

De Generale Synode verliest dan ook in dezen zoo sympathieken man en zijn hartelijken omgang zeer veel. Doch de Heere, Die geen rekenschap geeft van Zijn daden, doe ons berusten in Zijn wil.

Dr. Schouten wees er vervolgens op, hoe in de door hem voorgelezen Ps. 90 twee gedachten sterk treffen, n.l. dat Mozes gegrepen was door het wegsterven der geslachten en het wegsnellen der jaren.

Het wegsterven der geslachten.

Immers Mozes had het gansche geslacht der kinderen Israëls, behalve Jozua en Kaleb, zien wegsterven in de woestijn.

En zoo staan wij ook nu hier, want Dr. Kaajan hoorde tot het oude geslacht, dat voortaan heeft gestaan in den kerkelijken strijd en dat allengs heengaat. Een heengaan dat ons zoo ontroert!

Het wegsnellen der jaren!

Dat Mozes doet zeggen: Als wij sterk zijn 70 jaren; zoo wij zeer sterk zijn 80 jaren.

Dr. Kaajan was eerst ruim 60 jaar.

Wanneer wij er voor staan is 60, 70, 80 jaren heel lang, doch als wij daarachter staan, dan ervaren wij de waarheid van het Psalmwoord: En wij vliegen daarheen!

De ouderen onder ons kunnen dat het best beamen.

Als wij over de middaghoogte des levens zijn, zeggen wij: Waar zijn die jaren gebleven.

Dit wegsterven der geslachten en wegsnellen der jaren moet ons nu brengen tot de belijdenis waarmee Mozes dezen Psalm aanvangt: Heere, Gij zijt ons geweest een toevlucht van geslacht tot geslacht.

Dit kan ons doen berusten en kan ons troosten bij alles wat ons ontvalt en kan ons brengen tot de bede: Heere, leer ons alzoo onze dagen tellen, dat wij een wijs hart bekomen.

Merkwaardig is het dat als wij een wijs hart bekomen dan tellen wij onze dagen, doch ook als wij onze dagen tellen, bekomen wij een wijs hart.

Vader Jacob sprak tegenover Farao van de dagen zijner vreemdelingschap, omdat hij had geleerd bij den dag te leven.

Dat moeten wij ook doen. Dan zullen wij ons bewust worden van de ontroerende waarheid, dat elke dag voor ons is een schrede nader tot het graf.

Doch gelijktijdig zullen wij ons bejiveren onze roeping en verkiezing vast te maken en te doen wat onze hand vindt om te doen.

Want God heeft ons een dagtaak opgedragen. Elke dag is weer een dag minder van de dagen die God ons geeft om onze roeping te vervullen.

Eens komt onze laatste dag, waarop wij met onze gebreke werken voor God zullen moeten verschijnen.

Die dag is nu ook voor Dr. Kaajan zoo onverwacht gekomen. Zijn arbeid was niet af.

Hij moest dien leuens afbreken, doch gelukkig mogen wij weten dat wij onzen arbeid niet behoeven te volbrengen, omdat Christus Zijn arbeid volbracht heeft.

Naar wij mogen vertrouwen, heeft Dr. Kaajan een plaats gevonden achter dat volbrachte werk. Achter dat volbrachte werk van Christus mag hij schuilen nu hij is verschenen voor Gods rechterstoel.

Laat ons bidden dat het met ons ook eenmaal zoo zal zijn, in gemeenschap met Hem, Die het heeft gezegd: „Ik ben de Opstanding en het Leven”.

Wij weten niet wanneer wij zullen worden afgevoerd van onzen post.

Er is maar één schrede tusschen ons en den dood.

Maar als de Heere komt, soms ongedacht en onverwacht, dan geve Hij u en mij de genade, dat Hij ons wakende vinde, opdat ook dan tot ons zal klinken het: Wel gij goede en getrouwe dienstknecht, gaat in, in de vreugde uws Heeren.

Op voorstel van den praeses is de zitting der synode hierna ten teeken van rouw gesloten.

De praeses eindigde met in een ontroerend smeekgebed de gade en de kinderen van den betreurden Dr. Kaajan op te dragen aan den Troon der Genade om voor hen en de Kerken af te sneeken:

Laat Uw gena. ons met haar troost verrijken,
En laat Uw werk aan Uwe knechten blijken.
Uw heerlijkheid niet van hun kindren wijken.
Uw liefde, Uw macht behoed' ons voor bezwijken.
Sterk onze hand en zegen onse vijlt,
Bekroon ons werk, en nu, en t' allen tijd.

De Synode vergaderde Dinsdag den gebeden dag in comité-generaal.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweelst te:

Schoonebeek: Cand. A. G. Honig, hulpred. te Dedemsvaart en Cand. D. J. P. Meijer te Badhoevedorp, benoemd hulp-prediker te Ouddorp.

Beroepen te:

Harlingen: C. P. Boodt te Leerdam.
Vlieten: Cand. G. Reyenga te Hoogeveen.

Aangenomen naar:

Sint Pancras en Heer Hugowaard: Cand. A. Verschoor, hulp-pred. te Amsterdam-Noord.
Warns: Cand. J. S. v. d. Bos te Leiden.

Bedankt voor:

Enkhuizen: C. M. v. d. Loo te Rijnsburg.

Intrede te:

Serooskerke (W.): M. W. J. C. de Kluis. Tekst: Judas: I en 2.

Afscheid van:

Glanbrug: Johs. G. Lensink. Tekst: Judas: 20 en 21.

Dr. H. Kaajan. †

Te Sneek, waar hij vertoefde als lid der Generale Synode, is Maandag 22 April in den ouderdom van 61 jaar overleden Dr. H. Kaajan, predikant der Geref. Kerk te Utrecht.

Emeritaat Dr. S. Dwarshuis.

De Classis Ommen der Geref. Kerken heeft aan Dr. S. Dwarshuis te Avereest, na een diensttijd van meer dan 45 jaar, op zijn verzoek eervol emeritaat verleend.

Candidaten tot den Heiligen Dienst.

Het adres van Cand. R. Zijlstra, hulpred. van de Geref. Kerk te Nijberkoop, is voortaan niet meer Nijberkoop, maar Makkinga.

Hij blijft in gelegenheid des Zondags de kerken te dienen.

— Cand. L. v. d. Linde, door de Classis Goes beroepbaar verklaard, is gaarne bereid de Kerken des Zondags te dienen en een eventueel beroep terstond in overweging te nemen. Zijn adres is: Julianastraat C 10, Wemeldinge (Z.).

Jubiläum.

Dr. H. A. van Andel te Solo hoopt Maandag a.s. zijn 40-jarig ambtsjubiläum te vieren. Op medisch advies zal hij dan tevens met emeritaat gaan.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Almelo: J. M. Visser te Midwolda.
Alphen aan den Rijn: Joh. v. Doorn te Ouderkerk a. d. Amstel.
Amsterdam-West: W. Heerma te Zeist.

Bedankt voor:

Franeke: D. Biesma te Drogeham.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:

Dordrecht: G. H. Kersten te Rotterdam.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Burgwerd: R. Bijl te Emmercompascuum.
Frederiksoord (toez.): J. G. Steenbeck te Denekamp.
Meppel: J. C. J. Dijkstra te Raalte.
Nieuwland (bij Leerdam) (toez.): Cand. J. v. d. Velden, hulp-predikant te Amersfoort.
Vledder: A. M. Brouwer te Engelen.
Wijk bij Duurstede (toez.): G. C. Molenaar te Uitwijk (N.-Br.).
Winsum (Gron.): A. Veltkamp te Tolbert.
Westerbork: M. Hoekstra te Scherpenzeel (Gron.).
Zalthommel: A. Noordman te Borculo.

Aangenomen naar:

Franeke (Evangelisatie): Cand. P. de Hoop, hulpred. te Rijnsburg.

Ter Aar: Cand. Gerh. Huls, hulpred. te Ede.

Vlaardingen (vac. Tonnon): A. J. van Rhijn te Oppenhuizen.
Winsum (Gr.) (toez.): A. Veldkamp te Tolbert (Gr.).

Bedankt voor:

Dussen (N.-Br.) en Noorden (Z.-H.): Gand. Gerh. Huls, hulpred. te Ede.
's-Gravenhage (vac. wijlen Dr. A. B. te Winkel): G. van Veldhuizen te Rotterdam-Kralingen.
Heerlen: G. L. Bouman te Hardenberg.

Afscheid van:

Tjerkgaast: Jac. de Vries. Tekst: 1 Joh. 2: 28a.

Intrede te:

Den Haag: K. v. d. Poel. Tekst: 2 Cor. 4: 7.

De pers over:

ZOEKERS NAAR WIJSHEID

DOOR S. VISSER

Dr. A. Kriekemans, „Boekengids”, Antwerpen, Mei '39:

„Een der beste populaire uiteenzettingen over de geschiedenis der wijsbegeerte! Boeiend weet schrijver de persoonlijkheid der grote wijsgeren voor te stellen; hun levensschets stemt ons sympathiek voor de leer die volgen zal. Deze wordt eenvoudig en klaar in haar hoofdbestanden geschetst, zonder te vervallen in ijdel woordengezwaai. Het is een hoogst ernstig werk van een begaafd schrijver, die zijn taak opvat als een gewetenszaak. Spijtig genoeg is het voor ons katholieken niet bruikbaar. Niet omdat het opzettelijk unfair is, maar het komt uit een bepaalde richting, die niet de onze is.”

Prijs: f 2.75 ingen., f 3.50 in Stempelband.

Verkrijgbaar bij den boekhandel of rechtstreeks te bestellen op postrekening no. 36000 van de Uitgevers:

Oosterbaan & Le Cointre N.V. - Goes

Actuele Woorddienst in de taal van onzen tijd...
Dat is het oordeel over de preekenseries van
ds S. G. DE GRAAF:

VUUR OP DE AARDE

Prijs per deel van 12 preeken, gebonden in keurig bandje f 1.50.

Verkrijgbaar bij den boekhandel of rechtstreeks te bestellen op postrekening nr 36000 van de uitgevers

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V. - GOES

Zoo juist verschenen:

DE CIVITATE DEI

Leerboek voor het Godsdiensonderwijs in de hogere klassen van gymnasium, Lyceum en Hogere Burgerschool

door

Dr. D. K. WIELEMA
TWEDE DEEL

Met 65 platen en portretten

Prijs gebonden f 2.25

„Een waardevolle bijdrage tot de methodiek der Bijbelse vakken”.
De Vacature.

„Ik aarzel niet, deze uitgave een belangrijk werk te noemen”.

Dr. A. M. Boeringa in Kerkblad v. Haarlem.

„De groepeerings van de stof lijkt ons nieuw. Zoo komt dit vak bij ons M. O. en V. H. O. op hoog peil te staan”. De standaard.

„De stof is op zeer originele wijze verwerkt”.
Oms. Malo-Blad.

IN ELKEN BOEKHANDEL

Uitgave J. H. Kok N.V. Kampen

NIEUWE UITGAVEN

VOOR HET

GODSDIENST-ONDERWIJS

AAN CHR. GYMNASIA, LYCEA, HOGERE BURGER-SCHOLEN, KWEESCHOLEN EN NA-ACHT-CURSUS.

Heden verscheen:

SUPPLEMENT BIJ
HOOFDLIJNEN IN DE
KERKESCHIEDENIS
DOOR

DS S. G. DE GRAAF

Prijs f 1.60 — Geb. f 2.25

Binnenkort zal

verschijnen:

HOOFDLIJNEN IN DE
DOGMATIEK
DOOR

DS S. G. DE GRAAF

Prijs f 1.10 — Geb. f 1.60

IN ELKEN BOEKHANDEL

Uitgave J. H. Kok N.V. Kampen

Principieel, logisch en gedocumenteerd!

Dat is het eenparig oordeel van de pers over

AMBT EN OPLEIDING

door A. M. LINDEBOOM

Prijs f 2.—

Verkrijgbaar bij den boekhandel of rechtstreeks te bestellen op postrekening nr 36000 van de uitgevers

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V. - GOES

RONDOM DE REFORMATIE

door A. JANSE

Vandaag of morgen koopt gij dit hoogst actuele boek toch, want gij kunt niet buiten een eigen oordeel over de vraagstukken die de auteur hierin behandelt. Koopt het dus NU!

Prijs in linnen band f 2.—

Verkrijgbaar bij den boekhandel of rechtstreeks op postrekening no. 36000 van de uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V. - GOES